

जीवाश्म मुलगी

मेरी अँनिंगचे डायनोसॉर
संशोधन

ले: कॅथरिन
ब्रायटन

जीवाश्म मुलगी

मेरी अँनिंगचे डायनोसॉर संशोधन

ले: कॅथरिन ब्रायटन

मराठीत: प्रभाकर नानावटी

लाइम रेगीस, डॉर्सेट, ब्रिटन, 1810
मेरी व जो अँनिंग हे दोघे घरातून बाहेर पडले. त्यांना
जवळच्या डॉंगरावरील चमकणारे, छान दिसणारे व
विचित्रपूर्ण दगडाचे नमूने गोळा करायचे होते. कारण
त्यांना आपल्या क्युरिओ दुकानात विकायला ठेऊन
पैसे कमवायचे होते. त्यांच्या वडिलांच्या मृत्युनंतर
त्यांची आई दुकान चालवत होती.

किती मोठे
आहे!

कमीत कमी पाच
शिलिंग्स तरी याला
मिळतील. आईला
बरे वाटेल.

जो, येथे ये,
काय आहे
ते बघ

येतो.

ममा, बघ आम्ही काय
आणले!

अगोदर
आत या.
वादळ वारा
सुटलाय!

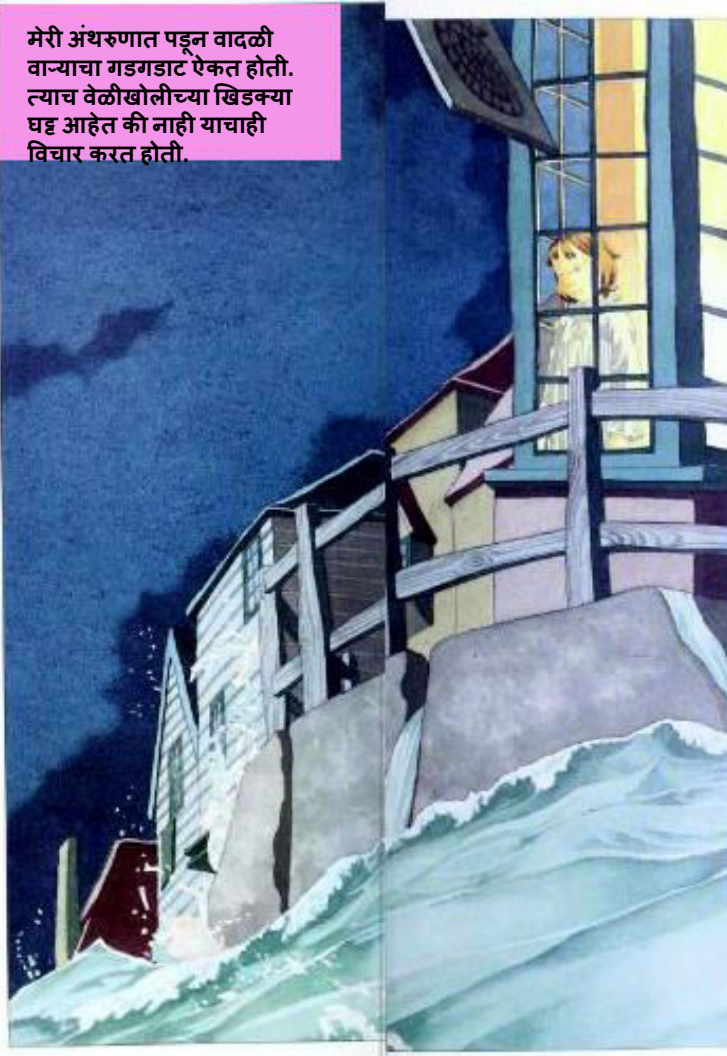
घरात

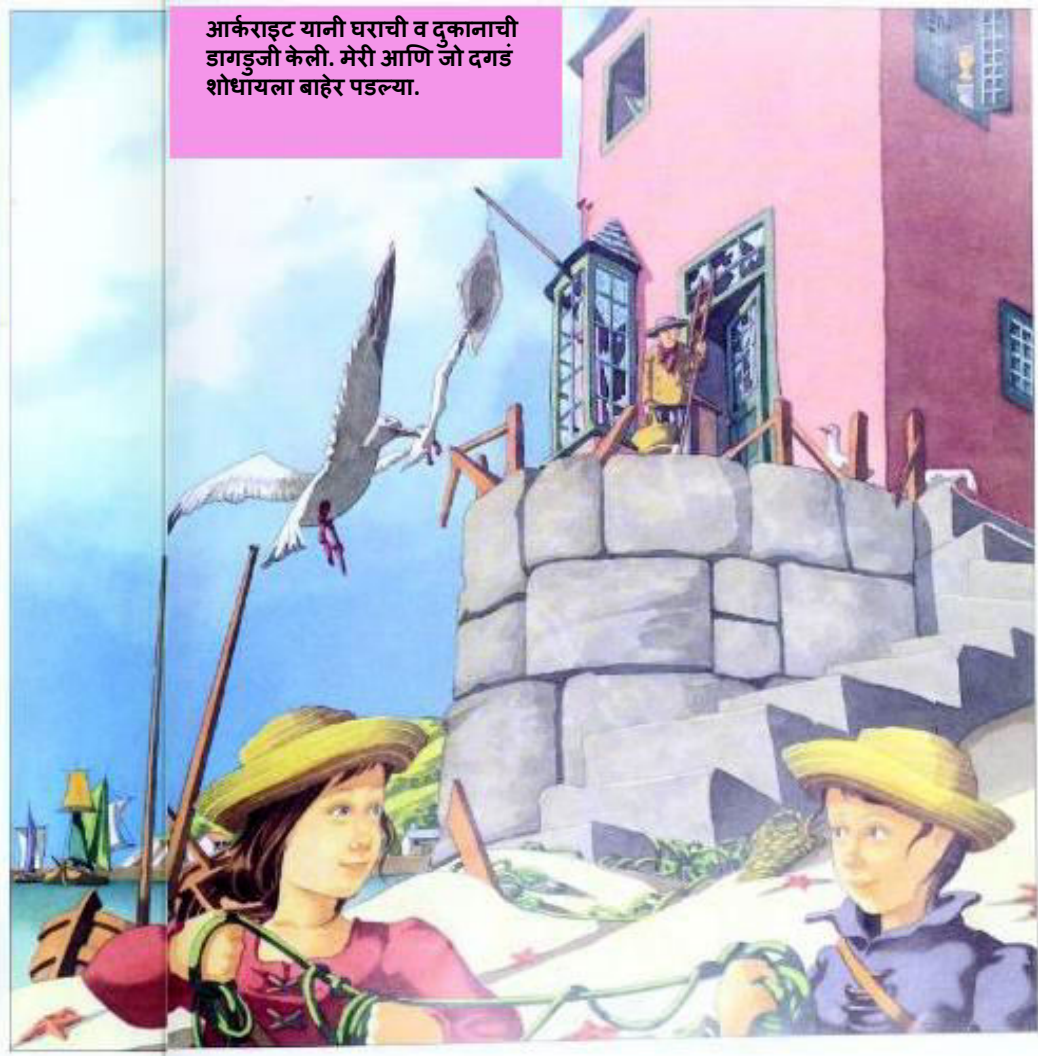
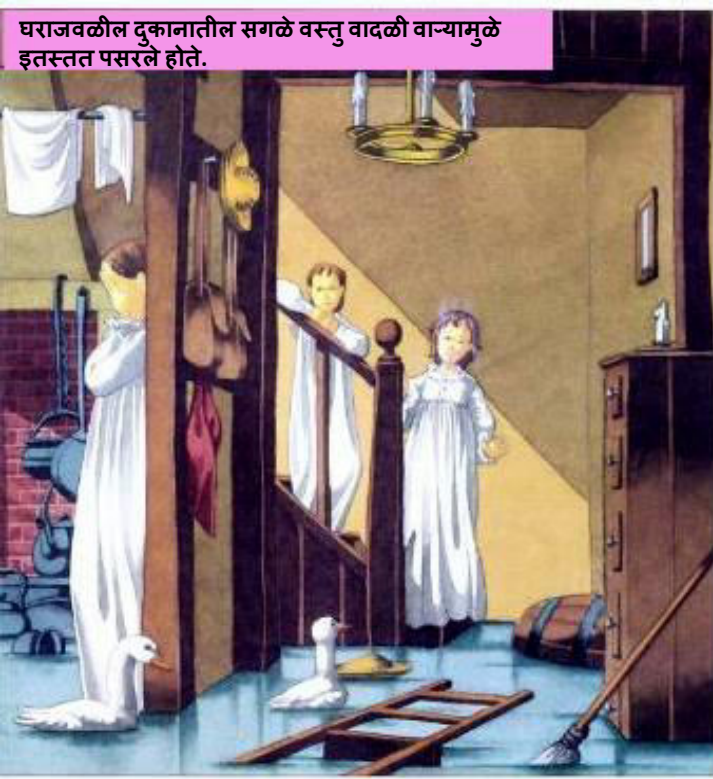
होय मेरी. तू
त्याच्यावर
किंमतीची
चिड्डी चिकटव.

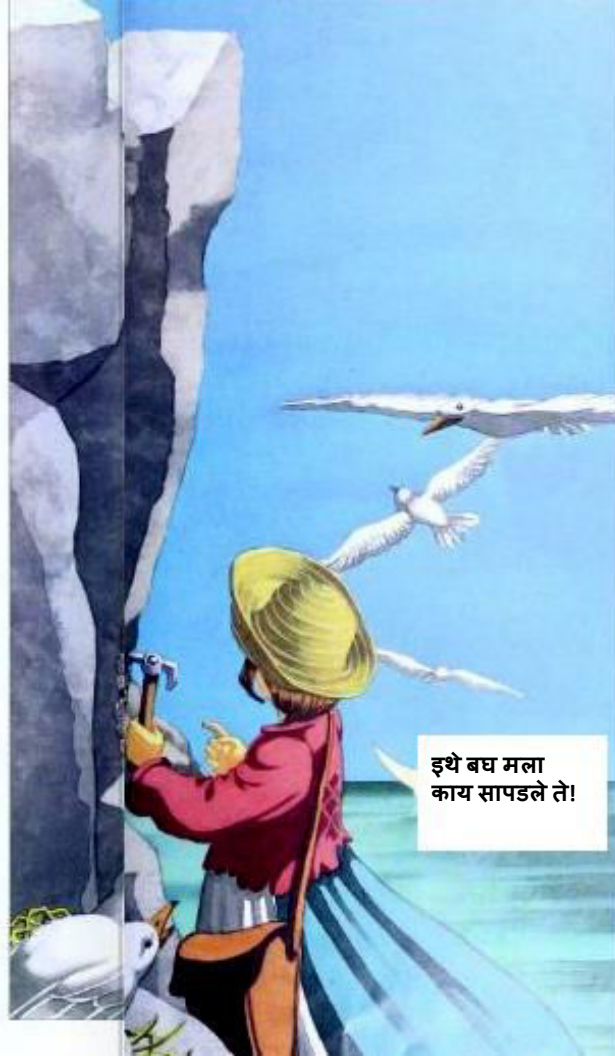
ममा, याला
कमीत कमी पाच
शिलिंग तरी
मिळतील का?
?

मेरी अंथरुणात पडून वादळी
वाऱ्याचा गडगडाट ऐकत होती.
त्याच वेळी खोलीच्या खिडक्या
घट्ट आहेत की नाही याचाही
विचार करत होती.

मध्यरात्री एका मोठ्या आकाराची समुद्रातील
लाट तिच्या खोलीच्या खिडक्यांना न जुमानता
आत घुसली. बघता बघता खोलीभर पाणीच
पाणी!

इथे बघ मला
काय सापडले ते!

तूच येथे ये मला
काय सापडले ते तू
बघ.

आतापर्यंत आपण
बघितलेल्या दगडांपेक्षा ही
सर्वात मोठी व वैचित्र्यपूर्ण
आहे.

चेहराच एवढा मोठा
असेल तर बाकीचे
शरीर किती मोठे
असावे?

20 फूट लांब तरी असेल...

मी स्वप्नात तर
नाही ना...

त्यानंतर तिने जगातील
विचित्र प्राणी हे पुस्तक बाहेर
काढले.

हे जिराफ असेल का?

नाही. ...गोरिल्ला..

... नव्हे, मगर
असावे...

तेही ब्रिटनमध्ये...

ममा, हे मगर असेल का?

परंतु मेरीच्या आईला यातले
काहीही कळत नव्हते.

त्या रात्री मगरीच्या चेहऱ्याच्या
जीवाशमाला दुकानात कसे
घेऊन जायचे याचा विचार ती
करू लागली.

मला एक कल्पना सुचतीय.
आर्कराइट आपल्यासाठी एक गोपूर
बांधून देईल का?

तू वेडी
आहेस.

मेरी एक फुलाचे गुच्छ घेवून आर्कराइटच्या घरी गेली.
त्याला नमस्कार करून त्याच्या हातात फुल देत तुम्ही
“आमच्यासाठी डोंगराच्या उंचीएवढे गोपूर बांधून द्याल
का?.” आर्कराइटला आश्चर्य वाटले तरी “ठीक आहे. मी
बांधून देतो.” असे म्हणाला.

आम्ही आभारी
आहोत, अंकल
आर्कराइट!

गोपुर बांधून पूर्ण झाल्यानंतर शिडोवरून मेरी अगदी टोकापर्यंत पोचली. गोपुर हलल्यासारखे वाटले. खाली बघायलासुद्धा भीती वाटत होती. जमीन फारच लांब आहे असे वाटत होते.

किर....

त्यानंतर त्या प्राण्याच्या अवशेषाकडे टक लावून बघू लागली.

मेरी त्या जीवाश्माचे एकेक
दगड उतरवून
आर्केराइटच्या गाडीत
खाली सोडू लागली. सर्व
तुकडे सोडून झाल्यानंतर
त्या विचित्र प्राण्याला
लपवून ठेवलेल्या
डोंगराकडे मेरी पुन्हा एकदा
बघितली.

मेरी छान
काम..

आम्ही ही मगर
कधी बघू
शकतो?

धैर्यवान

अवशेषाने भरलेली गाडी घराकडे निघाली. तितक्यात
गोपुर बघता बघता कोसळून खाली पडली.

घरात सर्व तुकडे
पसरून मेरी
निरीक्षण करू
लागली.

हे नाकासारखे वाटते.
याचा अर्थ हा प्राणी
श्वास घेत असावा.

सकाळ झाली तरी मेरी अजूनही त्या प्राण्याच्या शेजारी झोपलेलीच होती.

दुकानाच्या बाहेर त्या विचित्र प्राण्याला बघण्यासाठी लोक एका लांब रांगेत उभे होते.

मेरी आणि जो यांनी प्रवेश फी आकारून एकेकाला आत सोडत होते. कित्येक दिवसांनी ते पोटभर जेवत होते.

रांगेतील शेवटचा प्रेक्षक गेल्यानंतर दरवाजा बंद करत असताना त्या शहरातील हेन्री हेनले नावाचा एक श्रीमंत सरदार आत आला.

त्यालाही त्या प्राण्याला बघायची तीव्र इच्छा होती. त्या प्राण्याचा भव्य आकार बघता क्षणीच..

हे काही मगर नाही. यासारख्या प्राण्यांना वैज्ञानिक इचथायसोर या नावाने ओळखतात. फिश-लिझर्ड वंशाचे हे प्राणी आहेत. निर्वंश व्हायच्या अगोदर त्या लाखो वर्षे समुद्राच्या पाण्यात रहात होत्या. तुम्ही दोघांनी फारच उत्तम कामगिरी केली आहे.

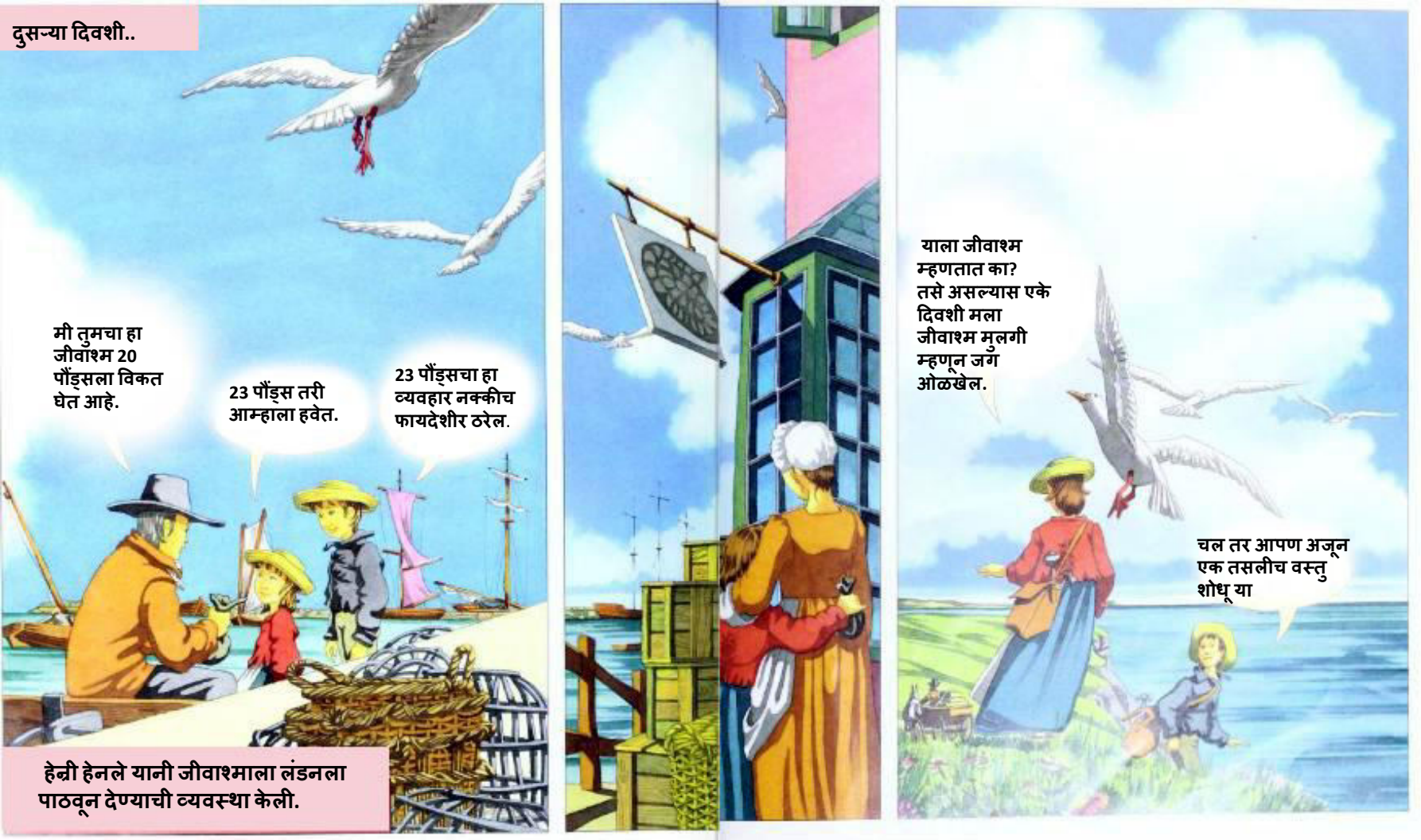
अभिनेंदन.

मेरी आणि जो यांना फार आनंद झाला. आपण शोधून काढलेली वस्तु इतकी महत्वाची असेल याची कल्पना त्यांनासुद्धा नव्हती.

याचा अर्थ ही पृथ्वी फक्त हजार-दोन हजार वर्षांची नसून लाखो वर्षे पुरातन आहे.

हा प्राणी येथे या डोंगरावर कसा काय आला असेल.?

दुसऱ्या दिवशी..

मी तुमचा हा जीवाश्म 20 पोंड्सला विकत घेत आहे.

23 पोंड्स तरी आम्हाला हवेत.

23 पोंड्सचा हा व्यवहार नक्कीच फायदेशीर ठरेल.

हेन्री हेनले यानी जीवाश्माला लंडनला पाठवून देण्याची व्यवस्था केली.

याला जीवाश्म म्हणतात का? तसे असल्यास एके दिवशी मला जीवाश्म मुलगी म्हणून जग ओळखेल.

चल तर आपण अजून एक तसलीच वस्तु शोधू या

मेरी अॅनिंग खरोखरच कीर्तीवान झाली. इचथायसोरचे जीवाश्म शोधल्यानंतर तिने ब्रिटनमधील प्लेसिमोसोरचे जीवाश्म शोधून काढले. तिने शालेय शिक्षण घेतले नव्हते. रेगिस शहराबाहेरही ती कधी पडली नव्हती. तरीसुद्धा आंतरराष्ट्रीय कीर्तीची जीवाश्म वैज्ञानिक म्हणून तिने नाव कमावले. वयाच्या 48व्या वर्षी 1847मध्ये तिचा मृत्यु झाला. मेरीच्या काळात पृथ्वीचे नेमके काय वय असेल याबद्दल वैज्ञानिक संशोधन करत होते. जनसामान्यांना मात्र बायबलमध्ये लिहिल्याप्रमाणे पृथ्वी फार फार तर हजार दोन हजार वर्षांची आहे असे वाटत होते.

परंतु वैज्ञानिक मात्र पृथ्वीचे वय लाखो वर्षे आहे असे वाद घालत होते. सामान्यांना बायबलच्या विरोधातील विचार आवडत नव्हते. परंतु मेरी च्या संशोधनामुळे वैज्ञानिकांच्या सिद्धांताला प्रत्यक्ष पुरावा मिळाला.

मेरीच्या मृत्युनंतर 1859मध्ये चार्लस डार्विन या ब्रिटिश वैज्ञानिकाचे दि ओरिजिन ऑफ स्पिशीज बाय नॅच्युरल सिलेक्शन हे पुस्तक प्रकाशित झाले.

या पुस्तकाच्या प्रकाशनानंतर धार्मिक व वैज्ञानिक यांच्यात फार मोठ्या प्रमाणात वाद विवाद झाले. व अजूनही त्याचे पडसाद उमटत आहेत. मेरी अॅनिंग व तिने शोधलेले जीवाश्म नसते तर इतिहास एका वेगळ्या वाटेने गेला असता.

1810 साली मेरी ऑनिंग व तिचा भाऊ जो ऑनिंग हे दोघेही
रेगिसच्या डोंगरावर गंमतीशीर व वैचित्र्यपूर्ण दगडाचे नमूने
शोधत होते. त्यांना अगदीच वैचित्र्यपूर्ण दगडाचे तुकडे मिळाले.
त्यांना त्यांच्या वडिलांच्या क्युरिओ दुकानात ठेऊन विकायचे होते.
एके दिवशी त्यांना एका विचित्र प्राण्याच्या साच्यासारखा दिसणारा
लांबलचक असा दगड दिसला. तो एक मोठा चेहरा असलेल्या
प्राण्याच्या आकारासारखा दिसत होता. तो कुठला प्राणी हे त्यांना
कळले नाही. जिराफ की गोरिल्ला की मगर... हे कुणालाच कळले
नाही. मेरीला खरे काय आहे हे जाणून घेण्याची उत्सुकता होती.
त्यासाठी स्वतःचा जीव धोक्यात टाकण्याची तयारी होती.
या पुस्तकात चित्रामधून या लहान मुलीची साहसकथा रंगवून
सांगितलेली आहे. मेरी ऑनिंगचा हा शोध विज्ञान जगतासाठी
दिलेला बहुमूल्य बहुमान ठरेल.

